

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

FINSK OCH SVENSK UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIK I RELATION TILL NATO

En förklarande studie av utrikespolitisk förändring

Maja Lindström

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT/2022
Handledare:	Ann-Marie Ekengren

Abstract

This study is based on qualitative text analysis, more specifically content analysis with the aim of investigating Finland and Sweden's NATO application. It will be done based on an explanation of foreign policy change, using three international political theories, liberalism, realism, and constructivism. It is above all the basic prerequisites for an application being submitted in connection with the Russian invasion of Ukraine earlier in February this year that must be investigated. The unprovoked and offensive invasion has resulted in the international security situation being uncertain for most all parties, with more states now choosing to upgrade their security policies in times of ongoing crisis. The following essay contributes a new perspective to the study of foreign policy change by directing the focus to theoretical viewpoints on the NATO application. The result claims that based on liberalism, the countries applied due to opinion majority formation and opinion change, nevertheless, the expansion of international collaborations. Based on realism, the countries applied for membership to expand and ensure the survival of the state, which is best done through military means. That Russia advocates great power change must not be taken for granted either. Constructivism's perspective on the countries' NATO application is in turn based on the interaction between states with equivalent norms, tensions, and premises. As well as the maintenance of Nordic and Western identity. Further research should focus on the actual membership if the application is approved and the interaction between democratic and authoritarian states in the same organization.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT/2022
Handledare:	Ann-Marie Ekengren
Nyckelord:	Utrikespolitisk förändring, utrikes-och säkerhetspolitik, Nato-medlemskap, Finland, Sverige, EU, liberalism, realism, konstruktivism
Antal ord:	Foreign policy change, foreign and security policy, NATO-membership, Finland, Sweden, EU, liberalism, realism, constructivism

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Disposition.....	2
2. Teori och tidigare forskning	3
2.1 Tidigare forskning	3
2.1.1 Finsk och svensk utrikes- och säkerhetspolitik.....	3
2.1.2 Neutralitetspolitik.....	4
2.1.3. Alliansfrihet.....	5
2.1.4. EU & GUSP	5
2.1.5 NATO & PFP	6
2.2 Teori.....	7
2.2.1 Utrikespolitisk förändring.....	7
2.2.2 Liberalism	9
2.2.3 Realism	10
2.2.4 Konstruktivism.....	10
2.3 Analysschema 1	11
2.3.1 Frågeställningar	13
3. Metod och material.....	14
3.1 Material.....	14
3.2 Metod.....	15
4. Resultat.....	16
4.1 Liberalismens fokus på staters inrikespolitik och internationella samarbeten	16
4.1.1 Finland.....	16
4.1.2 Sverige.....	17
4.2 Realismens fokus på ökad nationell säkerhet.....	18
4.2.1 Finland.....	18
4.2.2 Sverige.....	18
4.3 Konstruktivismens fokus på staters identitet	19
4.3.1 Finland.....	19
4.3.2 Sverige.....	20
4.4 Analysschema 2	21
5. Avslutande diskussion och slutsats	24
Referenser.....	26

1. Inledning

Den utrikespolitiska miljön är i dagens samhälle av stor relevans då vi lever i en avsevärt påtaglig globaliserad värld. När strukturella förändringar förekommer runt om i världen genomgår även enskilda länders utrikespolitik stora förändringar. Den ryska invasionen av Ukraina i början av 2022 är ett tydligt exempel på en stor händelse som förändrat det utrikespolitiska världsläget. Handlingen fördöms av väst som ett brott mot den europeiska säkerhetsordningen (Brommesson, 2022). Invasionen är inte bara en nationell angelägenhet för Ryssland och Ukraina, utan påverkar även i högsta grad den internationella säkerheten. Kriget har medfört att det allmänna säkerhetsläget är oerhört spänt där allt fler länder nu rustar upp sin säkerhetsförmåga. I detta mycket spända säkerhetsläge har Finland och Sveriges utrikespolitik förändrats i och med dess ansökan om medlemskap i organisationen North Atlantic Treaty Organisation (Nato) (Europeiska rådet, 2022). Liknande stora förändringar av ländernas utrikespolitik går även att identifiera efter Kalla kriget, då slutet innebar att båda länderna ansökte om medlemskap i EU. Det går att konstatera att vi återigen befinner oss i en tid av utrikespolitisk förändring.

Staterna har sedan år 1994 haft ett nära tillitsfullt samarbete med Nato i form av deltagande inom partnerskap för fred (PFP). Samtidigt har både Finlands och Sveriges utrikespolitik fram till våren 2022 präglats av postneutralitet och alliansfrihet. Det som tidigare har skilt länderna åt är deras inställning till ett framtida medlemskap i Nato, där Finland haft en mer öppen inställning än Sverige (Möller & Bjereld, 2010). Denna skillnad som sticker ut från den sammanhängande politiska anpassningen, har nu kraftigt förändrats. Dels på grund av det osäkra säkerhetspolitiska läget världen över, dels på grund av den mer avancerade involveringen i den europeiska säkerhetsarkitekturen. Båda staterna har sedan Kalla krigets slut 1995 varit viktiga komponenter för Europeiska unionen och är dedikerade till att bidra till den europeiska säkerhetsgemenskapen. Det starka ställningstagandet gällande neutralitet som båda länderna försökt hålla vid liv har successivt blivit mindre accentuerat. Eftersom EU arbetar för att vara en aktör som talar med en gemensam röst, är staterna numera djupt integrerade i den europeiska gemenskapen som främjar europeiska intressen (Brommesson, 2010). Att Sverige och Finland ansökt om medlemskap i Nato blir därför en aktuell europeisk säkerhetsfråga, som kan komma att påverka flera inblandade parter.

Det säkerhetspolitiska läget kan uppfattas som ett samhällsproblem på det sätt att det påverkar medborgares dagordning genom politiska, ekonomiska och sociologiska resurser och förmåner. Snabba utrikespolitiska förändringar kan trots allt få stora långsiktiga förändringar för länders politik mot andra och långsiktigt styra resurserna mot vissa områden. Den svenska ändrade inställningen till ett EU-medlemskap blir här ett tydligt exempel. Trots det tenderar problemområdet att vara mer av ett vetenskapligt problem som med åren fått alltmer uppmärksamhet i den vetenskapliga litteraturen (Gustavsson, 1999). Det finns en stor del tidigare forskning som ägnar sig åt att analysera och undersöka utrikes- och säkerhetspolitik, med fokus på mer generella drag på varför länder går med i försvarsallianser och internationella organisationer (Duffield, 2018; Seagle, 2008 & Snyder, 1991). Likaså finns det tidigare forskning som undersöker Finland och Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik samt eventuella utfall för ett finskt och svenskt Nato-medlemskap (Arter, 2022; Brommesson, 2010; Hagström, 2022; Möller & Bjereld, 2010 & Wieslander, 2022). Det finns mindre forskning kring analyser av utrikespolitiska förändringar, utifrån ett förklarande perspektiv. Denna uppsats kan bidra till existerande forskning genom att den avser att förklara varför Finland och Sverige sökt om Nato-

medlemskap, samtidigt som den knyter dessa förklaringar till litteratur som studerar utrikespolitisk förändring i samband med stora internationella förändringar av mer strukturell karaktär. Med hjälp av de internationalpolitiska teorierna liberalism, realism och konstruktivism kommer uppsatsen fördjupas i ovanstående, allt i ljuset av för att förstå Finlands och Sveriges anslutningsprocess till Nato.

1.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att förklara varför Sverige och Finland valt att ansöka om ett Nato-medlemskap. Med hjälp av de olika teorierna kommer jag förklara ländernas utrikespolitik för att öka förståelsen för varför utrikespolitisk förändring äger rum. Det kommer att ske genom att jag i uppsatsen spårar centrala överväganden under ansökningsprocessen och bland annat beskriver förekommande hotbilder. Jag vill likväl påvisa vilka möjligheter och begränsningar som skapats i och med ländernas handling, både nationellt och internationellt. Undersökningens utomvetenskapliga relevans motiveras i dagsläget utifrån den krissituation som skapats i och med Rysslands invasion av Ukraina. Den inomvetenskapliga relevansen motiveras utifrån att det ännu inte finns någon studie som studerat Finlands och Sveriges samtida Nato-ansökning utifrån en önskan att bidra till forskning om utrikespolitisk förändring. Den övergripande frågeställningen som senare i uppsatsen kommer gynna ut i tre mer specificerade frågeställningar utefter de valda politiska teorierna blir därför:

- På vilket sätt bidrar till de internationalpolitiska teorierna liberalism, realism och konstruktivism till att förklara varför Finland och Sverige ansökt om Nato-medlemskap?

1.2 Disposition

Uppsatsen är disponerad på det sätt att den inledande diskussionen kring valt problemområde följs av avsnitt två som presenterar tidigare befintlig forskning med fokus på Sverige och Finlands nationella utrikes-och säkerhetspolitik, i form av presentation av neutralitetspolitik och alliansfrihet. Detta avsnitt avslutas med en redogörelse för ländernas relation till världsorganisationer som EU och Nato. Händelserna bakom medlemskapet och samarbetet med organisationerna presenteras även här. I avsnitt tre introduceras begreppet utrikespolitisk förändring tillsammans med de valda teorierna, liberalism, realism och konstruktivism. Ett analyschema avslutar detta avsnitt. Först här blir uppsatsens specificerade frågeställningar relevanta och presenteras för att ge uppsatsen rätt förutsättningar. Avsnitt fyra syftar till att redovisa den valda metoden och det empiriska material som ligger till grund för uppsatsen. Slutligen presenteras avsnitt fem som består av resultat, ytterligare ett analyschema som avslutas med analys och diskussion.

2. Teori och tidigare forskning

Det finns flertal anledningar till att länder väljer att ansöka om att bli en del av ett gemensamt medlemskap i allianser. Tidigare forskning om utrikespolitiska förändringar har visat att en förändring oftast sker i samband med kriser. Nationer utför handlingar och tar beslut för att rusta upp och förstärka statens nationella position på det internationella planet i hopp om att undvika risker, samt för att öppna upp för möjligheten att effektivisera och upprätthålla internationell ordning (Rynning & Schmitt, 2018). Det finns tidigare forskning som undersökt andra länder som befunnit sig i liknande situationer, exempelvis Draženović, Kunovac & Pripuzić, (2018) som undersökt Kroatiens anslutning till EU i samband med finanskrisen. Biscop (2018) som uppmärksammar hur hela 22 av 28 EU-medlemsstater även har ett medlemskap i Nato. Det går därför att finna likheter mellan tidigare fall och det nu aktuella fallet för Finland och Sverige, med det gemensamma målet att bli en del av ett ytterligare internationellt medlemskap.

För att förstå ländernas agerande i frågan kring Nato behöver staternas tidigare utrikes-och säkerhetspolitik och deras historiska utveckling, med särskilt fokus på tidigare anslutningar och samarbeten med andra organisationer begripliggöras. Med hjälp av de politiska teorierna och begreppet utrikespolitisk förändring kommer detta förklaras. Analysschemat tillkommer för att tydliggöra utifrån ett förklarande perspektiv vilka drivkrafter som finns samt vad som klassificeras som utrikespolitisk förändring utifrån teorierna.

2.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer finsk och svensk utrikes-och säkerhetspolitik presenteras i form av en struktur som introducerar tidigare forskningssynvinklar på ländernas mest uppmärksammade förändringar genom åren. Framställningen har fokus på punkter som Finland och Sveriges inställning till neutralitetspolitik, alliansfrihet, EU-medlemskap samt Nato-medlemskap.

2.1.1 Finsk och svensk utrikes- och säkerhetspolitik

Finland och Sveriges alliansfrihet har varit en viktig ståndpunkt för båda länderna under flera decennier som stått stark i krissituationer och utmaningar av säkerhetspolitisk maktbalans. Staterna har arbetat tillsammans rörande flera politiska aspekter då de haft en nära sammanvävd politik. Wieslander (2022) lyfter hur Finland befinner sig i en mer utsatt geografisk position på grund av en lång landsgräns mot Ryssland, där oro finns från även Sverige att Ryssland ska utöka rörelsefriheten. Invasionen i Ukraina kan därför ses som en pådrivande faktor till att det säkerhetspolitiska läget i Norden upplevts som spänt och resulterat till en förhöjd beredskap. För första gången på över 200 år har både Finland och Sverige fått motsätta sig den politiska sammanhängande prägel inom Hultqvistdoktrinen. Denna doktrin menar Wieslander (2022) är döpt efter Sveriges tidigare försvarsminister Peter Hultqvist med innehav av positionen från år 2014 – 2022. Han förespråkade en kombination av fördjupat internationellt samspel utan medlemskap i Nato, tillsammans med en förstärkt nationell militärkapacitet. Hultqvistdoktrinen sammanfattas som alliansfrihetens naturliga utveckling, och utifrån ett militärt alliansfritt perspektiv som den enda självklara utvecklingen av det internationella försvarssamarbetets grunder. Propositionen i doktrinen blir dock problematisk till en viss nivå, då både Finland och Sverige provocerat stormakter och valt sida i och med beslutet efter Kalla kriget om att bli EU-medlemmar, som i sin tur hade en stor påverkande roll för hur utrikespolitiken förändrades.

Historien upprepas nu i och med ländernas ansökan om Nato-medlemskap som motsäger Hultqvistdoktrinen neutralitet (Wieslander, 2022).

2.1.2 Neutralitetspolitik

Begreppet neutralitetspolitik identifieras på ett generellt och liknande sätt i tidigare befintlig forskning. Löden (2012) sammanfattar begreppet som en förbindelse med den nationella identiteten, medan Möller och Bjereld (2022) utvecklar denna sammanfattning till att stater som väljer att föra en neutralitetspolitik gör det för att förbättra den nationella säkerheten. Fortsättningsvis menar de att begreppet neutralitetspolitik förklaras som statens strategiska handling för att uppfylla trygghet och innebörden för en individuell identitet. Möller och Bjereld (2022) fortsätter med att presentera hur begreppet kopplas till utrikespolitik. Framför allt hur stater under internationella krigs- eller krissituationer kan välja att inta en icke-deltagande och opartisk position som blir en förbindelse till neutralitet. Att agera som en utomstående tredje part kan tolkas på två sätt. Dels att neutralitet skapar förutsättningar till att undvika konflikter och osäkra säkerhetspolitiska lägen. Dels att länder som intar en neutral position innehar en ifrågasättande solidaritet och nästintill är själviska i den mån att vägra förpliktelser och fly skyldigheter. Oavsett utifrån vilken synvinkel tidigare forskning ser neutralitet på, finns det en överensstämmelse kring att neutralitetspolitiken bör ses som ett säkerhetsverktyg (Möller & Bjereld, 2010.; Ojanen, 2003.; Bjereld & Demker, 1995).

Arter (2022) menar att neutralitetspolitiken blev Finlands ortodoxi efter Kalla kriget, där Möller & Bjereld (2022) fortsätter med att påpeka att även Sverige satte sin tillit till neutraliteten under denna tid. Löden (2012) påvisar tillsammans med Arter (2022) att varför Finland och Sverige valde att införa en neutralitetspolitik under denna tid var av olika nationella anledningar, likväl att vägen dit skilde sig åt. Finland befann sig i en svårartad situation med Sovjetunionen mellan åren 1950–1980. Enligt Arter (2022) kunde inte Finland förbise stormaktens intressen. Östblocket försökte sammanföras i hopp om militära samarbeten och öka avståndet mellan västvärlden och Finland. Möller & Bjereld (2022) framhäver hur läget förändras efter 80-talet då Finlands dåvarande president Kekkonen valde att signalera till västvärlden hur staten intagit en neutralpolitisk position samt ville erkännas som en självständig stat. I jämförelse med Finland har Sverige förfogats av en neutralitetspolitik som en historisk tradition under längre tid men det var först under andra världskriget den etablerades i politiken. Under senare decennier skriver Möller & Bjereld (2022) att Sverige var känt för att ha stått emot påtryckningar från både USA och Sovjet men har under tidigare tillfällen anklagats för att ha misslyckats med att inneha en neutral politik. Framför allt utifrån exemplet hur Sverige tillät tyska trupper röra sig över svenskt territorium under andra världskriget. Det framhålls därför att svensk neutralitetspolitik tidigare byggts på normativa identitetsbetydelse som inte alltid varit tydliga för omvärlden, med en tydligare lutning mot västblockets intressen över östblocket. Möller & Bjereld (2010) påstår att det resulterade i att staten blev mer känslig för inhemska och internationella anklagelser om självcentrering och ovisshet. Neutralitetspolitiken utvecklades senare för båda staterna till en alliansfrihet, där Löden (2012) fortsätter med att påvisa att kärnan i neutralitetspolitiken för Finland och Sverige senare blev den militära alliansfriheten. Båda staterna har anpassat sig utefter senaste decenniernas utrikespolitiska förändringar.

2.1.3. Alliansfrihet

Devine (2011) pekar på hur staterna agerade för att fortsatt kunna präglas av neutralitetspolitik samtidigt genom försök att få sin medlemsansökan till EU godkänd. Europaparlamentet krävde att ingen medlemsstat kunde inta en neutral position, för att öka möjligheten till en effektiv hantering av den gemensamma europeiska säkerhetspolitiken. Finland och Sveriges svar blev en ändring av neutralitetspolitikens definition från neutral politik till militär alliansfri politik. Möller & Bjereld (2022) tydliggör att det finns två typer av alliansfrihet, politisk och militär. Finland och Sverige är militärt alliansfria. Devine (2011) fortsätter med att påvisa hur staterna gick från nordiskt neutrala till nordiskt militärt alliansfria med vikt på européer, i och med det EU-medlemskapet. Det finska beslutet om att bibehålla militär alliansfrihet hittas i frågan om territoriell integritet och den svenska i bevarandet av statens självständighet. Båda i omvandlingen i den postneutrala, europeiska utrikespolitiken.

I Möller & Bjerelds (2010) artikel nämns att Finland stod starka i alliansfriheten med en öppenhet för ett alternativt framtida alliansmedlemskap i Nato. Likaså hur Sverige trots sin ståndpunkt i alliansfriheten utgått från en solidaritetsförklaring. Förklaringen påstod att om ett grannland utsattes för hot skulle landet inte agera passivt i frågan. Med Carl Bildts uttalande år 2009 kring hur Sveriges säkerhetspolitik var på plats skapades återigen en internationell debatt kring landets otydlighet om den starka utrikespolitiska utgångspunkten, alliansfrihet. Liknande den kritik landet fick från tidigare handlingar under neutralitetspolitikens prägel. Ett ytterligare exempel som motsätter den militära alliansfriheten går att finna i Lödens (2012) artikel om Finland och Sveriges agerande i Libyenkrisen 2011. Båda staterna var positiva till FN-resolutionen 1973:s antagande men agerade på olika sätt. Sverige valde nämligen att delta militärt, medan Finland avstod och valde att stödja Libyen genom humanitära bistånd. Utifrån tidigare presenterad forskning är det mer rimligt att Finland hade stått för det militära biståndet då deras inställning till ett militärt alliansmedlemskap med Nato varit mer positiv. Löden (2012) tror sig finna förklaringsfaktorer till Finlands agerande i hur inhemska faktorer var dominerande i frågan. Med Ryssland som övervakande och möjliga fientliga granne kunde landet dock avstå från militära insatser utan att motsätta sig kritik. Löden (2012) fortsätter med att klargöra att Sveriges agerande i sin tur präglades i undvikandet av internationell kritik och påtryckning, för att visa på att landet stod fast vid solidaritetsförklaringen.

2.1.4. EU & GUSP

Brommesson (2010) tydliggör att Europeiska unionens utrikespolitik grundar sig i en normativ makt, vilket innebär att unionens handlingar inte går att förklaras av endast en medlemsstats intressen utan är en samling av alla dess parter. Att Finland och Sveriges tidigare självsäkra inställning till den nationella identiteten format utrikespolitiken går inte längre att konstatera i och med EU-medlemskapet. Brommesson (2010) fortsätter med att utveckla detta argument att identiteten nu utformats till en gemensam europeisk identitet. Den ömsesidiga europeiska identiteten utgör enligt Möller & Bjereld (2010) även en gemensam europeisk röst på den internationella arenan. I och med EU-medlemskapet förekom det institutionella, ekonomiska och idémässiga ombildningar inom staternas politik, både nationellt och internationellt. Detta i den mån om att uppnå en politisk utveckling mot europeiseringen där både Finland och Sverige balanserade alliansfrihetens prägel med att visa engagemang och ansvar inom utrikespolitiska frågor (Möller & Bjereld, 2010). För att uppnå detta anpassade sig staterna utefter unionen för utökat deltagande, med framför allt fokus på Europeiska unionens gemensamma utrikes-och säkerhetspolitik (GUSP).

Europeiska unionen (2022) förklarar GUSP som ett mellanstatligt samarbete inom EU med fokus på att upprätthålla mänskliga rättigheter samtidigt som de vill utveckla internationella samarbeten. Med störst fokus på att bevara freden genom att garantera EU:s säkerhetspolitik. Förklaringen stöds i Shoens (2008) artikel där skribenten förtydligar hur GUSP blev EU:s andra pelare och fastslogs genom Maastrichtfördraget. Inom GUSP finns den gemensamma säkerhets-och försvarspolitiken (GSFP) som Bickerton et al. (2011) säger finnas tillgängligt för att utforma en gemensam försvarspolitik som ska kunna leda till ett gemensamt EU-försvaret utifall om och när det behövs. EU har ingen gemensam försvarskapacitet utan har i stället samarbeten mellan medlemsstaternas inhemska försvar. Bickerton et al. (2012) fortsätter med att förklara att GSFP i sin tur skapades genom Lissabonfördraget, och kan uppfattas som den logiska utvecklingen från GUSP som integrationsprocessens praktiska steg.

Lee-Ohlsson (2009) uppmärksammar hur Sverige såg GUSP och GSFP som en möjlighet för staten att utifrån ett bredare spektrum påverka EU:s agenda inom utrikes-och säkerhetspolitiken med inhemska politiska preferenser. I takt med att ytterligare försöka påverka andra EU-medlemsstater genom att framträda som en av samarbetets mest aktiva och starkaste medlemmar, något staten lyckats med. Ett tydligt exempel blir hur staten kan vara aktiv i samarbetet samtidigt som den militära alliansfria ståndpunkten står sig stark. Sverige agerande enligt Lee-Ohlsson (2009) var ett taktiskt drag för att driva sin inrikespolitik på det internationella planet. Argumentet stärks av Howorth (2012) som påstår att småstater som Finland och Sverige kan utöka sitt diplomatiska inflytande på bästa sätt genom förbindelser med unionen. Att EU numera driver en gemensam utrikes-och säkerhetspolitik är ett relativt nytt område. Howorth (2012) framhäver hur trots att GUSP är en viktig komponent behöver den nödvändigtvis inte motsätta medlemsstaternas inhemska politik, samt ger möjligheten för staterna att påverka GUSP-samarbetet i den mån att stateras egenintressen fortfarande tar plats. I och med att samarbetet är mellanstatligt har Finland och Sverige kunnat fortsätta driva sin alliansfria politik samtidigt som de varit aktiva anhängare.

2.1.5 NATO & PFF

Forsberg & Vaahtorana (2001) betonar att Finland och Sveriges relation till militärorganisationen Nato har sett nästintill likadan ut. Den militära alliansfriheten har genomsyrat staternas utrikespolitik, därför har ett medlemskap i organisationen inte tidigare varit aktuellt. Det har dock varit öppna för ett nära samarbete. Det har klassats som en internationell standard att kunna utveckla ett praktiskt samarbete, dels för att förespråka ett säkrare Europa, dels inom det gemensamma krishanteringsområdet. Att kunna aktivt delta har varit en möjlighet för Finland och Sverige då området rörande krishantering inte krävt politiska värderingar. Enligt Pykkonen & Forss (2019) tillsammans med Möller & Bjereld (2010) har staterna haft ett nära samarbete med Nato genom organisationens programpartnerskap för fred (PFF), och kan klassas som programmets mest aktiva medlemmar. Kort sammanfattat är PFF det bilaterala samarbetet mellan euro-atlantiska länder med fokus på att minska hoten mot fred, öka stabiliteten och skapa starka säkerhetsrelationer mellan länderna och Nato (Nato, 2022). Finland och Sverige har deltagit i säkerhetsrelaterade samarbetsövningar och operationer med andra Nato-medlemsstater. Forsberg & Vaahtorana (2001) presenterar likaså formen av deltagande där staterna visat engagemang genom etableringen av diplomatiska uppdrag och integrationen av Nato-strukturer i den nationella ledningen. Det går därför att dra slutsatsen att Finland och Sverige haft ett nära gemensamt arbete med Nato där mycket varit erkänt förutom det ömsesidiga militäralliansmedlemskapet. Möller & Bjereld (2022) fastslår vidare

skillnaderna mellan Finland och Sveriges PFF-initiativ och hur länderna ser på hur samarbetet påverkar den inhemska militära strategin. Utifrån ett finskt perspektiv har samarbetet resulterat i ett mer trovärdigt nationellt säkerhets- och försvarspolitik, där PFF kan identifieras som en förebyggande åtgärd för staten. Utifrån ett svenskt perspektiv underlättar samarbetet stödjandet av internationell krishantering men även bidrar till en förbättrad europeisk säkerhetsstruktur som landet vill vara en del av.

Hagström (2022) fortsätter med att förtydliga staternas senaste handling av Nato-ansökan som motsätter sig alliansfriheten och oenigheten i möjligheten av en gemensam försvarspolitik i form av militäralliansmedlemskap. Skribenten uppmärksammar att det mest strategiska vägvalet för Finland och Sverige var att utifrån det befintliga täta relationssamarbetet att ansöka om medlemskap samtidigt. Möller & Bjereld (2022) pekar ut tidigare anledningar till att staterna avstått från att ansöka om medlemskap, bortsett från den militära alliansfriheten. Finland avstod för att undvika risken att skapa en försämrade relation med grannlandet Ryssland. Landets motivering för distansering från Nato-medlemskapet är från omvärlden med det sagt underförstådd, då deras någorlunda neutrala position balanserat relationen mellan de tidigare två världsblocken. Enligt Möller & Bjereld (2022) har landet fortfarande visat på att utifall Ryssland blir fientligt kommer Finland ta ställning i form av en ansökan till Nato, vilket så blev fallet. Den tidigare känslighet för Sverige rörande behållningen om den nationella självständigheten förändrades i och med invasionen på det sätt att landet vill motsätta sig tidigare kritik om att de inte tar ansvar för den kollektiva säkerheten. Sverige har uttalat sig om beredskapen inom internationellt militärt deltagande innan. Med sin lämpliga internationella roll och med risk för kritik visar staten en möjlighet för både det europeiska och transatlantiska säkerhetssamfundet att de är redo att ta an en ytterligare utrikespolitisk förändring med inhemska fördel.

2.2 Teori

Genom de valda teorierna kommer ett försök till att förstå sig på anledningarna bakom den samtida ansökan. Teorierna har valts för att fånga flera olika dimensioner av teoretiska idéer kring ämnesområdet. För att kunna applicera teorierna på utrikespolitiken och förstå teoriernas kontext är det först nödvändigt med en grundförståelse för utrikespolitisk förändring. Med utgångspunkt från ett någorlunda övergripande perspektiv presenteras utrikespolitisk förändring utifrån hur tidigare forskning väljer att presentera begreppet. Uppsatsens beroende variabel är i första hand utrikespolitisk förändring där respektive lands beslut om Nato-anslutning är den mer preciserade variabeln. De oberoende variablerna blir respektive politiska teorier varierande förklaring till alternativa bakomliggande anledningar kring ländernas förbindelse.

2.2.1 Utrikespolitisk förändring

I korthet är utrikespolitik den politik och förbindelser stater har gentemot varandra. Dessa förbindelser kan antingen genomföras nation till nation eller genom större organisationer som exempelvis EU, FN eller Nato. Sedan efter Kalla kriget har världsfrågorna utsatts för uppseendeväckande förändringar. Positiva exempel är omorienteringen av Europas Öststater och det förbättrade läget mellan Afrika och Mellanöstern, likväl desintegrationen av Sovjetunionen och Jugoslavien. Försämrade förändringar är Mellanösterns relation till Västvärlden och den mest aktuella Rysslands angrepp mot Ukraina och därigenom mot Europa

och resterande väst. Det har resulterat i att dåvarande stabila tillstånd nu utmynnat i ett osäkert säkerhetspolitiskt läge. Med hjälp av tidigare forskning kommer begreppet utrikespolitisk förändring presenteras.

Jakob Gustavsson (1999) fokuserar i sin avhandling på hur utrikespolitisk förändring kan förstås. Avhandlingen stärks av senare forskning som stödjer och vidareutvecklar påståendena. Att använda avhandlingens generella modell som underlag är därför av stor tillämplighet. Gustavsson presenterar nämligen en förklaringsmodell för utrikespolitiska förändringar som tar hänsyn till strukturella förhållanden och beslutsfattanden på både inhemskt och internationellt plan. Det blir framför allt aktuellt i en multipolär maktbalans som ger stater möjligheten att forma eller omforma den nationella utrikespolitiken utifrån statens egna bästa. Ett förhållningssätt inom utrikespolitiken bör därför finnas tillgängligt för att kunna hantera detta. Förklaringsmodellen kategoriserar i tre aspekter, checklistmodellen, strukturella modellen och den cykliska modellen. Checklistmodellen bör finnas tillgänglig för att med hjälp av empiriska bidrag kunna igenkänna omfattade, förallmänligande förändringsfaktorer. Strukturella modellen bör omfatta övervinnandet av möjliga politiska och intellektuella förändringars begränsningar. Cykliska modellen i sin tur bör förutse utrikespolitiska förändringar i form av upprepande mönster som går att identifiera i samband med tidsperiodiska studier över längre tid (Gustavsson, 1999).

Ovanstående förklaringsmodell utvecklas i senare undersökningar, framför allt av Blavoukos & Bourantonis (2014) som tydliggör de strukturella faktorer som påverkar utrikespolitiska förändringar på internationellt som inhemskt plan. Beroende på om en stat präglas av demokrati eller av ett auktoritärt styrelseskick finns det skillnader i tillvägagångssätten inom det inhemska planet. Utrikespolitiska förändringar i en demokratisk regim är enklast att identifiera när och om staten styrs av endast ett starkt parti med ytterst litet samhällsintresse. I en auktoritär regim varierar möjligheten till utrikespolitisk förändring på grund av hur de politiska strukturerna ser ut i staten. Om den finns är det individer eller grupper med auktoritet som gör det möjligt. Inhemska faktorer i sin tur omfattar både den institutionella och politiska miljön, samt inrikespolitiska partier eller grupper som har fokus på att få möjligheten till inflytande och tillgång av utrikespolitiken och dess process. På det internationella planet finns det två grunder för utrikespolitisk förändring, nämligen det internationella systemets bärande egenskaper och staters samverkan med dem. Det finns framför allt två intressanta påverkande anpassningar stater kan göra beroende på deras ställning inom systemet. Anpassningarna är ett medlemskap i någon typ av internationell organisation samt staters förhållande gentemot andra stater. Den förstnämnda på det sätt där villkorspolitik är starkt, som exempelvis inom integrationsprocessen till andra stater eller det internationella planet. Där medlemskapet i sig tvingar på förändringar inom staternas utrikespolitik (Blavoukos & Bourantonis, 2014). Sveriges och Finlands Nato-ansökan är ett ytterst tydligt exempel på hur det kan se ut. Den andra anpassningen gör stater mottagliga för utrikespolitiska förändringar på grund av staters olika förhållanden till andra stater i världen. Beroende på hur relationerna ser ut kan andra stater påverkas av en specifik stats inhemska systemförändringar. Där antingen möjligheter eller krissituationer kan framkomma beroende på hur växelspelet ser ut (Blavoukos & Bourantonis, 2014).

Utöver ovanstående möjliga anledningar till utrikespolitiska förändringar finns det ytterlige tre omständigheter som kan bidra till förändring, nämligen strukturer, inputs och diskurser. För det första som ett resultat av förändringar inom utrikespolitiken kan befintliga, alternativa förslag uppmärksamma politiska beslutsfattanden inom den institutionella, nationella miljöns struktur.

För det andra, nya aktuella insatser kan påverka processen och det utrikespolitiska resultatet som härstammar från antingen internationella eller inhemska utgångspunkter. För det tredje, utan att kräva nya strukturer eller inputs kan diskursförändringar ta plats genom att låta gruppen som består av policyskapande medlemmar välja eller avstå från intellektuella funktioner. Möjligheten att oväntade utvecklingar påverkar utrikespolitiska handlingar finns likaså, som exempelvis humanitära och miljökatastrofer eller plötsliga ledarskapsskiften (Blavoukos & Bourantonis, 2014).

Med en grundförståelse för ovanstående blir det enklare att begripa de tidigare historiska finska och svenska utrikespolitiska förändringarna. Utifrån Gustavssons (1999) förklaringsmodell ansökte Finland om EU-medlemskap i första hand på grund av förändring i det internationella växelspelet, vilket i så faller inom strukturmodellen. För att skydda sin integritet mot dåvarande Sovjetunionen valde Finland att inte skära ner på det nationella försvaret men med den starka ståndpunkten att ha en icke-allians militär kapacitet och stå neutrala mellan väst och öst blocken. Framför allt för att undvika hot och konfliktsituationer från östblocket. När Sovjetunionen föll fanns det inte en lika stor anledning för Finland att endast ha ett neutralt starkt nationellt försvar och den dåvarande strukturella internationella förändringen var en anledning till att möjligheten för EU-medlemskap fanns som alternativ (Möller & Bjereld, 2010). Om en använder förklaringsmodellen till att förklara varför Sverige ansökte om medlemskap i EU var det större inhemska förändringar som påverkade processen. Vilket likaså klassas inom strukturmodellen. I och med EU-medlemskapet blev en europeisk identitet alltmer aktuell för Sverige och med en stark omorientering i form av regeringsskifte på nationell nivå var den dåvarande, nya sittande regeringen mer för ett medlemskap. Därför kan en dra kopplingen till att nya inrikespolitiska grupper fick chansen att styra landets utrikespolitik vilket påverkade beslutet om EU-medlemskapet (Brommesson, 2010). Presentationen av utrikespolitisk förändring är viktig i den mån då den ger en grundläggande förståelse för vad det centrala underlaget för min undersökning är och hur tidigare forskning väljer att presentera begreppet för att kunna gå vidare till de valda politiska teorierna. Nedan kommer teorierna presenteras med fokus på deras olika syn på det politiska systemet, aktörer och individer, små staters möjlighet till säkerhet och slutligen utrikespolitisk förändring.

2.2.2 Liberalism

Den politiska teorin liberalism klassas som en internationell relation (IR)-paradigm och har sina rötter från frihetsrevolutionen på 1700-talet. Demokratiska stater med främjande av inrikespolitiska faktorer såsom mänskliga rättigheter, rättsliga villkor och öppenhet är liberalismens grundläggande beskrivningar (Lemay-Héberg, 2014). Staten på det nationella planet står i fokus. Med en mångfald av både statliga som icke-statliga aktörer (Eriksson & Newlove-Eriksson 2021). Statens suveränitet är inte högre prioriterad än individens, därför bör liberalistiska stater tendera att upprätthålla ekonomiska, politiska och sociala förhållanden i den mån förhållandena respekterar individens självständighet (Newbrander 2012). Säkerhet upprätthålls framför allt genom samarbeten med andra. Staters nationella institutioner och anordningar bör grundas på moraliska och rättsliga villkor, som i sin tur är vidareutvecklingar av demokratiska och välfärdsbaserade samhällsordningar (Richmond, 2008).

Utifrån ett liberalistiskt perspektiv kan utrikespolitisk förändring identifieras när det sker en inrikespolitisk maktförskjutning, opinionsförändring eller skiften på ledarpositioner. Sådana förändringar kan härstamma från när demokratiska staters förhållningssätt till politiska,

ekonomiska och sociologiska förhållanden överges och ersätts av ekonomisk isolationism och auktoritär nationalism (Eriksson & Newlove-Eriksson 2021). Möjliga utfall som kan leda till ovanstående förändringar kan ha grund från när stater inte längre delar gemensamma byggstenar som demokratiska normer och strukturer (Sheehan, 2022). Rysslands invasion av Ukraina blir därmed ett tydligt exempel utifrån ett liberalistiskt perspektiv på ett brott mot det gemensamma moraliska ramverket och den demokratiska freden, som teorin vill förespråka.

2.2.3 Realism

Inom realismen som politisk teori är de grundläggande beskrivningarna säkerhetsbedömningar, materiell och militär maktkapacitet och den suveräna staten som den enda aktören. Staten och individen prioriteras lika, där individen är bunden till staten (Eriksson & Newlove-Eriksson, 2021). Realistiska staters högsta prioritering är att skydda sitt egenintresse, eftersom tilliten till andra stater identifieras på en negativ nivå. Stater inom realismen försöker ständigt öka sin maktställning, oftast genom upprustning och avskräckning av sin militära kapacitet för att kunna säkerställa sin nationella överlevnad gentemot andra (Richmond, 2008). Överlevnaden går endast att identifiera om staten är en maktfull aktör vilket genererar i att realistiska stater ständigt tävlar om vem som har minst risk till att utsättas för sårbara situationer och konflikter, genom att ständigt rusta upp det nationella försvaret. Det är av vanlighet hos mindre stater som känner ett tryck från större världsmakter. Det blir därför tydligt att statens militära kapacitet är av högsta prioritering för realistiska stater (Hough, 2010). Att det ska finnas en universell överstatlig välfärd är inte något realistiska stater förespråkar men kan finnas på plats eftersom ovissheten om konflikter och krig alltid finns närvarande. Samarbeten på internationell nivå bör alltså finnas tillgängligt för att säkra den nationella statens egenintressen och inget annat (Richmond, 2008).

Utifrån ett realistiskt perspektiv kan utrikespolitisk förändring äga rum när det sker en förändrad maktbalans eller när andra staters militära upprustning hotar den nationella kapaciteten. Eftersom realistiska stater vill säkerställa det nationella intresset och förebygga situationer där internationella konflikter uppstår finns det en tendens till smidig anpassning om en förändring i maktbalansen tar plats (Gustavsson, 1999). Invasioner som Rysslands mot Ukraina skapar osäkerhet för många stater, framför allt småstater när stormakter utnyttjar sin position på så vis. Att stormakter sträcker sig vidare, specifikt mot mindre stater i konfliktsituationer spelar ett hot mot realismens nationella säkerhet och internationella stabilitet. För att garantera staternas säkerhet och bibehålla avsaknaden av krig blir länder mer öppna för skapandet av allianser (Richmond, 2008).

2.2.4 Konstruktivism

Konstruktivismen klassificeras precis som liberalismen som en IR-paradigm. Den viktigaste grundpelaren inom konstruktivismen är aktörers identitet som kan identifieras i flera olika former och nivåer. Som på religion, klass, nation eller individ-nivå. Det är först när identitetsbildningen och socialiseringen uppmärksammas som andra politiska aktörers handlingar och intressen kan förstås (Eriksson & Newlove-Eriksson, 2021). Genom sociala konstruktioner får aktörer, objekt och fenomen en mening (Hurd, 2008), där konstruktivismen menar på att upplevda relationer eller olika typer av framställningar mellan nationalstater i den globala världen är uppbyggda av (Wendt, 1992). Staten och dess makt är alltså skapad av människan. Bortsett från majoriteten av andra politiska teorier utgår konstruktivismen inte från

tankesättet att världsordningen kan förklaras med hjälp av materialism, utan i stället är det föreställningar, förväntningar och tolkningar som avgör läget på det internationella planet (Hurd, 2008). Den nationella säkerheten står i fokus inom konstruktivismen och prioriteras framför den internationella. Konstruktivisterna vill även bevara nationella traditioner och den nationella säkerheten upprätthålls i form av samspel mellan flera aktörer med ett gemensamt konstruerande av de viktigaste politiska områdena. Konstruktivistiska stater förespråkar med det sagt bland annat en stark nationell militärkapacitet som samspelar med andra stater på det nationella planet (Eriksson & Newlove-Eriksson, 2021).

Utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv kan en utrikespolitisk förändring identifieras när det sker en förändring i staters relationer gentemot varandra, beroende på hur en stats relation till en annan ser ut och om de identifieras som vänner eller fiender (Hurd, 2008). En fundamental anledning till att länder vill ansluta till befintliga organisationer eller allianser kan därför vara andra staters militära aktiviteter som ökar hotbilden. Detta blir framför allt applicerbart hos stater med påtaglig geografisk position. Ett medlemskap kan på så sätt ses som en förening av vänner som hjälper till att skydda medlemsstaterna från fiender. När ett land agerar på ett visst sätt kan utomstående stater tolka och föreställa deras handlingar på så vis att resultatet blir förväntningar för utökat och fortsatt agerande.

2.3 Analysschema 1

Det första analys-schemat blir till underlag för undersökningen där de internationalpolitiska teoriernas återspeglingskring kring staternas agerande inom utrikes- och säkerhetspolitiken presenteras. I tabellen redogörs för Finland och Sveriges drivkrafter utifrån teorierna, likväl vilket handlingsagerande som kan betrakta som sammanfallande utrikespolitiska förändringar. Med att ge hypotetiska exempel på resonemang som skulle kunna kodas in i respektive teori möjliggörs en understödjande förståelse av analys-schemat. Kodningen sker i form av indikatorer, som inte preciseras utefter länderna specifikt utan är hypotetiska indikatorer utifrån hur de internationalpolitiska teorierna kan kunna förklara förändring i utrikespolitiken. Dessa indikatorer kommer senare att användas för att försöka hitta teoriernas förklaringar i det empiriska materialet till varför staterna valt att ansöka om medlemskap. Det är viktigt att uppmärksamma att det är mina hypotetiska indikatorer som presenteras nedan, som därefter ska ställas mot de faktiska.

Tabell 1: Analysschema 1

	Staters drivkrafter	Utrikespolitisk förändring
Liberalismen	<p>Det gemensamma samhället (institutioner, stater individer)</p> <p>Bidra till normutveckling och skapa goda förutsättningar för både bilaterala och multilaterala samarbeten</p>	<p>Inrikespolitisk maktförskjutning, opinionsförändringar och skiften på ledarpositioner</p> <p>Avsaknad av demokrati och tillkomst av auktoritär nationalism</p>

Realismen	Längtan efter statens nationella säkerhet och internationella stabilitet	Förändrad maktbalans Andra staters militära upprustning som kan hota den nationella försvarskapaciteten
Konstruktivismen	Bygga gemensamma identiteter, ett "vi" mot "dem", samt vill bevara nationella traditioner Upplyser den västerländska civilisationen, samt det nationella militära försvaret	Staters förändring i handlingar, föreställningar och förväntningar Vänner eller fiender, vi mot dem-tänkande

De liberalistiska, hypotetiska indikatorerna bör vara med hänsyn till första analys-schemat förändring eller förtydligad ståndpunkt i ländernas opinion. Där Rysslands invasion i Ukraina kan ha medfört att den inhemska befolkningen i Finland och Sverige ändrat sin inställning till sakpolitiska frågor, i detta fall säkerhetspolitiken. Likvisst kan Rysslands oprovocerade och kränkande verk gå emot ländernas demokratiska förfarande för fred, rättvisa och rättigheter. Inom liberalismen antas säkerhet uppnås på bästa sätt genom internationella samarbeten och pragmatism, därför kan en ytterligare indikator vara ländernas resonemang kring att delta i organisationer som i första hand består av demokratiska stater.

De realistiska indikatorerna kan hypotetiskt vara att länderna känner ett måste i att öka den militära kapaciteten för att vara tillräckligt förberedda att stå emot möjliga anfall från Ryssland. Likväl där maktbalansen i världen påverkas utav andra staters handlingar, i detta fall Rysslands som i senare tur kan komma att påverka eller i värsta fall utmana den inhemska säkerhetsordningen. Eftersom varje stat tar ansvar för sin egen överlevnad är det upp till beslutsfattarna att anpassa sig utefter vad som händer på den internationella arenan för att upprätthålla den nationella makten.

Till sist kan konstruktivistiska hypotetiska indikatorer vara att länderna inte samspelar med Ryssland då det finns en tydlig skiljaktighet i vad som prioriteras och värderas som viktiga ståndpunkter för definitionen av den nationella identiteten. Likväl tenderar både Finland och Sverige att förespråka samspel med Västvärlden framför Öst, vilket resulterar i att de väljer att ta avstånd från stormakten. Med en avsaknad av samspel finns det risk för att nationer skapar ett vi gentemot dem tänkande, där positiva relationer skapas med de som vill bevara inhemska traditioner och negativa, fientliga relationer med de som motsätter sig dem. Båda länderna upplever ett kontinuerligt, fientligt mönster av beteende från stormakten och har därmed en förväntan på hotfullt beteende på det internationella planet som inte samverkar med staternas medkännande för, utifrån konstruktivismen, "den västerländska civilisationen". Så, sammanfattningsvis blir mina indikatorer för vardera internationalpolitisk teori;

Liberalismen

- Rysslands agerande påverkar ländernas inhemska befolkning på det sätt att opinionens förhållningssätt till sakpolitiska frågor förändras, eller där det behövs en förändring bland beslutsfattarna i form av ledarpositionsskifte

- Rysslands provocerade och kränkande handlingar går emot Finland och Sveriges demokratiska ståndpunkter för fredligt bemötande, rättsprincipen och folkets politiska rättigheter och friheter
- Finland och Sverige resonerar om att de vill ta del av samarbeten som i första hand består av i största del demokratiska stater, då internationella samarbeten är det bästa sättet att upprätthålla säkerhet

Realismen

- Finland och Sverige behöver rusta upp den inhemska militärkapaciteten för att minska risken att bli utsatta för hot av stormakten Ryssland
- Rysslands agerande resulterar i att den internationella maktbalansen utmanas och kan komma att påverka den internationella stabiliteten
- Varje stat tar ansvar för sin egen överlevnad och säkerhet och därför är det upp till beslutsfattarna att anpassa sig utefter vad som händer på den internationella arenan för att upprätthålla den nationella makten

Konstruktivismen

- Finland och Sverige upplever att Ryssland inte värderar eller prioriterar likasinnade faktorer som är viktiga ståndpunkter för ländernas nationella identitet och tar därför avstånd
- Finland och Sveriges vill att deras identitetsuppfattning samkörs med Västvärlden framför Öst
- ”Vi mot dem” tänkande där vi:et inkluderar stater med liknande samspel, och dem:et av fientliga stater som motsätter sig Finland och Sveriges demokratiska, inhemska traditioner

2.3.1 Frågeställningar

Frågeställningar som uppsatsen ämnar besvara är uppdelad i tre, som knyts an till uppsatsens internationellpolitiska teorier. Det är intressant att undersöka ifall teorierna kan klargöra utrikespolitiska förändringar. Även om teorierna klarar av att täcka fallen och förklara de bakomliggande anledningarna till ansökan om Nato-medlemskap på egen hand, eller ifall dem inte gör det. Likaså om det går att identifiera orsakssamband som gör det möjligt att förstå ländernas agerande i frågan. Frågeställningarna blir därför:

- Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av liberalismens fokus på nationernas inrikespolitik och internationella samarbeten? Isåfall, på vilket sätt?
- Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av realismens fokus på att öka den inhemska säkerheten för respektive land? Isåfall, på vilket sätt?
- Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av konstruktivismens fokus på nationernas identitet och den västerländska civilisationen? Isåfall, på vilket sätt?

3. Metod och material

3.1 Material

Undersökningens material är av främst skriftlig information. Dels två policydokument. Det finska policydokumentet är en redogörelse om förändringar i den säkerhetspolitiska miljön (2022) och det svenska är överläggningen om ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige (2022). Den finska redogörelsen är en sammanslagning av tidigare årsredogörelser. Mer specifikt av finska stadsrådets utrikes- och säkerhetsredogörelse från 2020, försvarsredogörelsen, vilket är redogörelsen om den inre säkerheten samt redogörelsen om EU-politiken från 2021. Den svenska överläggningen är en sammanslagning av en svensk arbetsgrupp med utrikesministern och försvarsministern samt ledamöter från alla nationella riksdagspartier från våren 2022. Överläggningen har inriktat fokus på avhandlingar och beslut om Sveriges utrikespolitiska område och dess internationella samarbeten. För att få möjligheten att identifiera de olika politiska teoriernas förklaringsaspekter som skiljer sig åt kommer underlaget kompletteras av staternas utrikesministrars uttalanden i form av deklamationer samt nationella opinionsundersökningar med fokus på ländernas befolkning och deras syn på Nato-anslutning. Två deklamationer är svenska och används då det går att identifiera en förändrad inställning till Nato-anslutningen, där invasionen är den stora påverkande faktorn men där ledarpositionsskiftandet i regeringen också är en bidragande faktor. Endast en deklamation används från Finland då landets inställning till Nato varit oförändrad sedan invasionen. De svenska baseras på utrikesministern Ann Lindes uttalanden från februari 2022 och juni 2022, och den finska från februari 2022 av utrikesminister Pekka Haavistos.

Opinionsundersökningar ger en tydlig insyn i staternas inhemska politik och ligger till grund för om det finns en enighet i staters nationella politik eller inte och om det finns ett opinionstryck på beslutsfattarna att fatta ett visst beslut. I uppsatsen blir opinionsundersökningar av intresse då de anlägger möjliga alternativa svar på frågeställningarna. Det är undersökningar som granskat inställningen till Nato i stora drag i befolkningen, för att underlätta fastställandet av anmärkningsvärda ändringar eller förtydliganden i opinionen som kan vara intressanta. Det är två opinionsundersökningar från en finsk och en svensk tidning som beställt undersökningar från en finsk och en svensk databas. Den finska tidningen är Yle som beställt data från Taloustutkimus. Undersökningen omfattade 1270 finländare och utfördes via nätet mellan den 4–6 maj 2022, med ålder 18 och äldre. Den svenska tidningen är Dagens Industri som beställt en undersökning från Demoskop. Undersökningen omfattade 1177 svenskar och utfördes via nätet, mellan den 14–19 april 2022 med ålder 18 och äldre. Viktigt att beakta är att opinionsundersökningarnas legitimitet, då jag är medveten om att det finns andra mer välutvecklade undersökningar med avancerad data och statistik. Jag är endast intresserad av att få underlag till om det finns ett opinionstryck eller inte i och med Rysslands agerande, därför visar de valda undersökningarna på trovärdighet och mättar materialet tillräckligt. Ländernas partiers inställning till Nato kommer även undersökas utifrån vad som uttrycks på partiernas hemsidor och vilket ställningsantagande som går att urskilja från partiledarna. Det kommer användas för att se om det går att identifiera ledarskiftet eller opinionsförändringar som möjliggjort genomförandet av en policyförändring eller inte. Om det är en omständighet som underlättat en förändrad policy. Inkludering av olika typer av material behövs för att möjliggöra för alla förklaringar att få en chans, samtidigt som en mättnad vill uppnås. Viktigt att nämna är att det finska underlaget finns att hämta på svenska, då ingen översättning på egen hand utförts.

3.2 Metod

Frågeställningarna har formulerats på ovanstående vis då det blir enklare att urskilja på vilket sätt fenomenet i det empiriska materialet förklaras och framställs, beroende på vilken kontext det är som presenterar det. Förståelsen för hur det valda undersökta fenomenets redogörs med systematiska frågeställningar blir med detta lättbegripligt (Esiasson et al, 2017). För att kunna besvara uppsatsens frågeställningar letas det inte heller efter frekvens i det empiriska materialet, utan endast efter förekomst. Att de bakomliggande anledningarna till Finlands och Sveriges ansökning med hjälp av de valda politiska teorierna nämns i någon form i tidigare forskning gör det i mitt fall intressant för undersökning. Genom en kvalitativ textanalys i form av en innehållsanalys förväntas identifiering av centrala uttalanden, där texternas innehåll kommer granskas systematiskt (Boréus & Bergström, 2018). Det är även av intresse då det är det explicita innehållet i det empiriska materialet jag vill åt att undersöka. Tolkningen av resultatet i en innehållsanalys blir transparent i den mån att det blir enklare att arbeta mer teoretiskt, vilket är av stor relevans då uppsatsens valda politiska teorier är centrala genomgående i uppsatsen. En ytterligare fördel med innehållsanalysen är att fokuset riktas åt de mest väsentliga parterna i texter, vilket letas efter i uppsatsens valda empiriska material.

Med innehållsanalys som vald inriktning inom kvalitativ textanalys skapas möjligheten att identifiera induktiva mönster och teman som en i sin tur kan kategoriseras och brytas ner i olika kodgrupper som berör de tre forskningsfrågorna (Boréus & Bergström, 2018). Metoden är fördelaktig på det sätt att den snarare söker vissa relevanta delar och motiveringar i en text än dokumenten i sin helhet (Boréus & Kohl, 2018). De två policydokument valdes för att ge uppsatsens undersökning en bredare förståelse utifrån statliga premisser, som är av stor trovärdighet. En negativ aspekt med statliga policydokument kan vara ifrågasättandet av ifall materialet är täckande, men eftersom det är innehållet av dokumenten som är av intresse blir det per automatik förekomsten som vill undersökas. Antalet policydokument spelar därför mindre roll. Kodgrupperna i sin tur har i min undersökning valts att utvecklas till indikatorer på resonemang, för att påvisa vad i det empiriska materialet som ska vara en förklaring till förändring. Beroende på utifrån vilken politisk teori som uppmärksammas, letas det efter olika indikatorer. De valda indikatorerna har redan presenterats under första analys-schemat och kommer användas som metod för att gruppera vad det är som letas efter i det valda materialomfånget.

Opinionsundersökningarna är följaktligen av kvantitativt underlag. Att använda mig utav främst kvalitativ metod ger mig bra förutsättningar till att kunna besvara på frågeställningarna, men med kompletterande kvantitativa data i form av opinionsundersökningar får jag en utökad möjlighet i att låta de valda politiska teorierna styra undersökningen. Jag väljer att använda en kombination av material och metod då chansen till att kunna framställa det mest tillförlitliga svaret på frågeställningarna ökar, i takt med uppsatsens legitimitet. Därför anser jag att en kombination är den bästa metoden i ljuset av uppsatsens frågor och syfte.

4. Resultat

4.1 Liberalismens fokus på staters inrikespolitik och internationella samarbeten

Den liberalistiska frågeställningen är; Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av liberalismens fokus på nationernas inrikespolitik och internationella samarbeten? Isåfall, på vilket sätt?

4.1.1 Finland

Yles (2022) opinionsundersökning visar på en positiv inställning till en finsk Nato-anslutning. 76 procent ställde sig bakom beslutet, medan 12 procent var emot. Det visar ansatser till att landets befolkning har en gemensam enad attityd. Argumentet stärks genom de finska partiernas ställningsantagande som framförs på deras hemsidor och sammanfattas av en artikel från Yle. Summeringen är att nästintill alla partier haft en likasinnad uppfattning i Nato-frågan. En resistans går att urskilja i Vänsterförbundet med en förskjutning mot mer positiv i inställning. Hos resterande partier har en gemensam konsensus noterats där en anslutning anses vara det bästa alternativet (Svenska Yle, 2022). Denna enighet gick att hitta redan innan Rysslands invasion där resultatet av handlingen blev en mer tydlig positiv inriktning för den finska opinionen. Denna gemensamma opinionskonsensus kan utifrån liberalismen klassificeras som en majoritetsbildning, som i sin tur inte nödvändigtvis likställs som en opinionsförändring utan ett opinionsförtydligande. Förtydligandet av opinionens inställning kan ha påverkat de finska beslutsfattarna i Nato-frågan på det sätt att makthavarna fått betryggande stöd för beslutet. Opinionens enstämmighet kan därför utifrån teorin vara anledningen till att Finland ansökt om medlemskap med fokus på inrikespolitiken. Beslutet bygger på liberalismens antagande om att individen och statens suveränitet bör prioriteras jämbördigt och präglar sakpolitiken. Finland är en demokrati och det är en självklarhet inom liberalismen att sakpolitiken bör representera opinionens ställningsantaganden. Om opinionen visar att det finns en majoritet som föreställer sig Finland som Nato-medlem bör det återspeglas i regeringens beslutsfattande. Det i sin tur lägger ansatser till staten att enklare producera bättre förutsättningar för samarbeten inom utrikespolitiken.

I den finska redogörelsen (2022) påstås det att Rysslands invasion var en kränkning av den gemensamma internationella freden samt motsätter mänskliga rättigheternas universalitet. I den finska deklARATIONEN (2022) säger utrikesministern Haavistos att landet reagerar på invasionen som en del av EU, samt stödjer ett kompletterande samarbete mellan organisationen och unionen. Denna information hjälper till att besvara den senare delen av den liberalistiska frågeställningen rörande internationella samarbeten. Inom liberalismen tros säkerhet och demokrati upprätthållas på bästa sätt genom samarbeten, därför blir solidariteten mellan EU och dess medlemmar en viktig utgångspunkt för Finland. Vad som kan antas vara en kränkning mot landets samarbetspartners blir per automatik en kränkning mot dem själva. För att i detta fall säkerställa EU som stark partner och garantera att den internationella arenan präglas av demokrati kan en anslutning till Nato vara lösningen. Detta påstående stärks av Haavistos yttrande som påvisar liberalismens starka förhållningssätt till viktigheten av att säkerställa nationens bästa genom samarbete, nämligen;

”Finland strävar efter att agera så att de spänningar som kommer till synes i stormaktsförhållandena inte försvagar det regelbaserade multilaterala internationella samarbetet” (Pekka Haavisto 2022)

4.1.2 Sverige

I Dagens Industris (2022) opinionsundersökning går det att påvisa ett större stöd än resistans för Nato i befolkningen. 57 procent ansåg att en anslutning till organisationen var rätt val, medan 21 procent var emot och 22 procent var tveksamma i frågan. Till skillnad från Finland har den svenska opinionen präglats av oenighet och en splittrad tidigare inställning. Med demoskops undersökning kan slutsatsen dras att försvarspolitikerna inte varit ett lika essentiellt område som andra sakpolitiska frågor för det svenska folket. Det är först efter invasionen som sakfrågan blivit alltmer aktuell. Det i sin tur, med en sammanfattande artikel från SVT kring svenska partiernas inställning, stärks av regeringens tidigare osämja. Vänsterpartiet, Miljöpartiet och delar av Socialdemokraterna har haft en negativ inställning till ett svenskt Nato-medlemskap medan de borgliga partierna argumenterat för ett medlemskap (SVT nyheter, 2022). Med ovanstående statistik kan en opinionsförändring påvisas där invasionen kan ha lagt grunden för denna förändring. Opinionsförändringen går hand i hand med en alternativ förklaring som kan vara en påverkande faktor till anslutningen. Den alternativa förklaringen är ledarpositionsskiftet i regeringen hösten 2021 med underlag från Socialdemokraternas hemsida (Socialdemokraterna, u.å.). Tidigare statsministern Stefan Löven hade en mycket stark motståndspunkt i Nato-frågan men i takt med att Magdalena Andersson tillträdde positionen fick dess starka ställningsantagandet mot Nato en sviktning. Att Sverige ansökt om Nato-medlemskap kan grundas sig i den opinionsförändring och omställning i ledarposition inom dåvarande regeringen. Det demokratiska argumentet fungerar även här då den svenska sakpolitiken ska präglas av opinionens ställningsantaganden. En omvandling inom opinionen bör vara en omvandling inom regeringen.

Svenska överläggningen (2022) framhåller hur Sverige har runt ett 20-tal försvarspolitiska samarbeten för att kunna försäkra den nationella säkerheten i landet och närområdet. Inget av de nuvarande samarbetena kan i och för sig garantera assistans om Sverige blir utsatt för angrepp. Det tidigare nära samarbetet PFP med Nato har efter invasionen framvisat tydligare gränser gällande allierade och icke-allierade, där Natofördragets artikel 5 nu enbart avser försvar av medlemmar. Invasionen har även i sin tur tydliggjort att Sverige kan bli utsatt för ryska provokationer i kommande framtid, då angreppet enligt svensk lag är kränkningar av den internationella freden och säkerheten. Sverige befinner sig därmed i en komplicerad situation. Överläggningen (2022) fortsätter med att belysa hur den svenska säkerhetspolitikens viktigaste utgångspunkter är att garantera svenska egenintressen och dess suveränitet, vilket har resulterat i att landet behållit sin alliansfria position. Däremot eftersom internationella samarbeten banar väg för liberalismens synsätt på hur ett land upprätthåller den bästa säkerheten finns det ur ett liberalistiskt perspektiv en möjlig kompromissande upptäckt. Ett medlemskap i Nato hade inte endast resulterat i fullt säkerhetspolitiskt stöd utan även möjliggjort för Sverige att delta i beslutsfattanden och diskussioner i organisationens utveckling. Som en medlemsaktör i Nato kan Sverige därför förfäktas nationens egenintressen och suveränitet. På så sätt blir det vinn-vinn situation med fördel till Sverige. Att Sverige ansökt om medlemskap ligger därmed i bidragandet till normutvecklingen av det svenska samhället som präglas av nationella intressen, samtidigt som landet vill skapa goda förutsättningar för samarbeten. Detta argument stärks i den svenska, andra deklARATIONEN (2022) där Ann Linde som utrikesminister säger;

”Sveriges säkerhetspolitiska linje bygger på samarbete tillsammans med Nato, EU och FN och genom en stark transatlantisk länk” (Ann Linde, 2022).

Sammanfattningsvis visar alltså liberalismen på att mina hypotetiska indikatorer stämmer till en viss del överens med de faktiska utfallen. Med förändring eller förtydligande i den inhemska

opinionen på grund av provocerat beteende från Ryssland samt stormaktens kränkande av demokratiska ståndpunkter. Likväl där ländernas handling blev upprustat internationellt samarbete med andra demokratiska stater som vill upprätthålla den internationella maktbalansen är anledningar till ett Nato-medlemskap för Finland och Sverige. Frågeställningen får därigenom ett tillförlitligt svar där materialet räcker till.

4.2 Realismens fokus på ökad nationell säkerhet

Underlaget för realismen är främst redogörelserna och deklARATIONERNA. Frågeställningen utifrån denna teori är återigen; Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av realismens fokus på att öka den inhemska säkerheten för respektive land? Isåfall, på vilket sätt?

4.2.1 Finland

Utifrån teorin är även de faktiska utfallen densamma för båda länderna, vilket kan bero på att Finland och Sverige har ett likartat säkerhetspolitiskt agerande och för att länderna befinner sig i en analogisk situation iakttagande Ryssland. I redogörelsen från finska statsrådet (2022) tydliggör regeringen hur viktigt det är att ha en snabb insatsberedskap redo, likväl som förmågan att stå emot långvariga militära påtryckningar. Finland påstår sig ha detta tillgängligt, men kan behöva rustas upp ytterligare tillsammans med stärkandet av den nationella säkerheten i och med konflikten mellan Ryssland och Ukraina. Vidare i den finska deklARATIONEN (2022) trycker Haavisto på hur viktig en nationell försvarsförmåga är för landet, för att utrikes- och försvarspolitiska mål ska kunna uppnås. Finska redogörelsen (2022) fortsätter med att argumentera för hur Rysslands agerande är stormaktens början till att försöka förändra den europeiska säkerhetsordningen. Tillsammans med Kina vill de två stormakterna deformera världensordningen utefter egna anspråk, då Kina valt att inte underkänna invasionen. Utifrån realismen är detta agerande en möjlig utveckling till en förändrad maktbalans som riskerar att ha inflytande på den internationella stabiliteten som värderas högt inom teorin. För att försöka upprätthålla denna stabilitet och den nationella säkerheten inom realismen valde Finland att gå med i Nato. Argumentet stärks av ytterligare yttranden från redogörelsen (2022), där anledningen till anslutningen är för att Finland vill utnyttja Natos program av samarbeten och partnerskapsverktyg i verksamheten för att stärka det nationella försvaret. Eftersom realismen antar att stater överlever bäst genom upprustning av den militära kapaciteten tillger Nato Finland en försvarsallians med den viktigaste uppgiften att gå i god för medlemsstaterna. Detta i form av militära medel. Realismen står starka i teorin om att samarbeten endast finns till för att säkra de inhemska intressena, vilket stärks av följande utdrag från redogörelsen;

”Med beaktande av Finlands strategiska läge kommer vår viktigaste insats även som medlem i Nato vara vår förmåga att försvara vårt eget territorium” (Finska statsrådet, 2022 s.26).

4.2.2 Sverige

I den senare svenska deklARATIONEN från februari 2022 betonar Linde hur Rysslands provokation kommer kvarstå under en längre tid, därför är det viktigt utifrån ett svenskt säkerhetspolitiskt perspektiv att inga politiska eller militära vinster kan tas ut med fördel till Ryssland. Det provocerade handlingarna påvisar vad landet är kapabla till, där den svenska överläggningen (2022) värderar att korrekta bedömningar nu måste tas från Sveriges håll. Detta då ryska

avsikter skapat ett generellt osäkert säkerhetspolitiskt världsläge, och enligt realismen en negativ påverkan på den internationella stabiliteten och hot mot Sverige som suverän stat. Det i sin tur har resulterat i att Sveriges beredskap, precis som Finlands måste rustas upp, då utifrån ett realistiskt perspektiv är resultatet av den ständiga kampen i att öka sin nationella maktställning gentemot andra. Fortsättningsvis påvisar överläggningen (2022) hur sårbara och utsatta Sverige hade blivit om en ansökan om medlemskap inte lämnats in, men Finland gjort det. Då hade Sverige varit det enda nordiska och baltiska landet utan Nato-anslutning. Chansen att Ryssland använt Sverige som en militärstrategisk plats i händelse av konflikt hade varit stor, framför allt då landet även har en nära geografisk placering. Med ett Nato-medlemskap kan denna risk undvikas, då garantier inom försvarspolitik utfästs av organisationen. Att Sverige ansökt om att gå med i Nato utifrån realismens fokus på den nationella säkerheten grundar sig därigenom i statens möjligheter att överleva, som görs bäst genom stärkandet av militära allianskapaciteter. Anledningen får stöd från yttrandet som lyder;

”Regeringen har därför gjort bedömningen att ett svenskt Nato-medlemskap är det bästa sättet att värna Sveriges säkerhet” (Ann Linde, 2022).

Sammanfattningsvis visar alltså realismen på att mina hypotetiska indikatorer stämmer väl överens med de faktiska. Statens överlevnad och därigenom den nationella säkerheten upprätthålls bäst genom ökad militärkapacitet och samspel med andra stater eller organisationer som kan hjälpa till att minska risken för utsatta och hotfulla säkerhetspolitiska situationer. Frågeställningen får därigenom ett tillförlitligt svar där materialet räcker till.

4.3 Konstruktivismens fokus på staters identitet

Frågeställningen utifrån konstruktivismen är följande; Kan Finland och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato förklaras med hjälp av konstruktivismens fokus på nationernas identitet och den västerländska civilisationen? Isåfall, på vilket sätt?

4.3.1 Finland

Utifrån både den finska (Yle, 2022) och svenska (Dagens Industri, 2022) opinionsundersökningen som visat ansatser på majoritetsbildning och opinionsförändring kan kopplas till konstruktivismen, eftersom teorin präglas av samhörighet och där båda opinionerna visar på enighet. Större delen av det konstruktivistiska analysunderlaget hämtas från policydokumenten. Finska redogörelsens (2022) yttrande för hur invasionen av Rysslands mål är att förändra den europeiska säkerhetsordningen kan även användas som underlag för konstruktivismen. Försöket att förändra den internationella säkerheten genom hot och provokation kan komma att påverka Finlands handlingsutrymme inom utrikespolitiken. Med hänsyn till konstruktivismen kan Rysslands agerande förklaras utifrån att landet styrs av normer, värderingar och förutsättningar som tros vara det rätta beteendet. Detta i enighet med samma lämplighetslogik som påverkar deras intressen och dess identitet. Likväl kan argumentet användas i fördel till Finland, där landets agerande i att ansluta sig till Nato kan anses som ett legitimt beslut. Det för att resultatet av Rysslands invasion blev en förändring i det internationella systemet, där stater med gemena nationella identitetsuppbyggnader och intressen går samman för att stå emot en ömsesidig fiende. Det upprätthålls på bästa sätt genom säkerhetspolitiska samspel. I redogörelsen (2022) blir det tydligt att ett säkerhetspolitiskt samspel som värderas högt utifrån finskt perspektiv är det med Sverige, vilket blir förstäligt i och med den samtida ansökningen. Finland och Sveriges bilaterala samspel är uppbyggt av

likvärdiga, demokratiska förutsättningar, normer och värderingar. Precis det som blir centralt inom konstruktivismen för att säkerställa ett lands säkerhet. Därigenom har ett nordiskt ”vi” tänkande skapats, som går hand i hand med konstruktivismens predikande av den västerländska civilisationen. Från den finska deklARATIONEN (2022) förespråkar utrikesministern detta;

”Försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige fördjupas och är viktigt för nationen” (Pekka Haavisto, 2022).

Med ovanstående framfört konstaterande identifieras anknytningen mellan Finland och konstruktivismen att samarbete, oberoende bilateralt eller multilateralt är av betydelse för landet så länge samarbetena respekterar de nationella traditionerna och värderar likartade intressen. Finland är en stark demokratisk stat, medan Ryssland från omvärlden anses framför allt efter invasionen som en auktoritär stat med diktaturstyre. Ett samspel mellan demokratin och auktoritärismen är för Finland därför ingen förbindelse att prioritera utifrån konstruktivismen då normer och strukturer endast kommer gå i konflikt och kan komma att skapa fler osäkra säkerhetspolitiska lägen i omvärlden. Ryssland sållas följaktligen bort.

4.3.2 Sverige

Liknande argument som tas upp i den finska redogörelsen dyker likväl upp i den svenska. Den svenska överläggningen (2022) trycker på hur ryska handlingar utmanar den europeiska säkerhetsordningen, där det råder en samsynad hotbild från det euroatlantiska området. Det framgår tydligt att Sverige tillsammans med flera demokratiska stater tar avstånd från Rysslands normativa beteende i form av ett resolut avståndsagerande. Sveriges likväl som Ukrainas säkerhetspolitik värnar om att respektera ländernas respektive egenintressen och självständighet. Precis som de flesta demokratiska staterna är det en självklarhet att de inhemska traditionella faktorerna värnas. Det är trots allt dessa faktorer som präglar en stor del av staters nationella identitet enligt konstruktivismen. Att Ryssland väljer att angripa Ukraina och landets identitetsuppfattning blir därmed ett resultat på att stormakten inte respekterar dessa faktorer. Att Sverige tillsammans med Finland tar avstånd i form av en Nato-ansökan då inget välfungerande samspel går att identifiera blir utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv en rimlig handling. En ytterligare anledning utifrån konstruktivismen och upprätthållandet av staters identitet till Nato-ansökningen går att koppla till teorins tankesätt om att världsordningen förklaras av förväntningar, tolkningar och föreställningar. Sverige har en föreställning av Ryssland, där tidigare handlingar genom åren resulterat i förväntningar för fortsatt provocerat kränkande agerande. Det framkommer i överläggningen (2022) som lyfter hur Ryssland sedan år 2007 försökt förminska demokratiska värderingar och normer genom användandet av antagonistiska medel och hot. Likaså den militära annektering av Krim halvön 2014 som tog hotet geografiskt närmare Sverige. Sådant som inte associeras med den svenska nationella identiteten. Det går också att dra kopplingar till detta argument genom den ryska ökade militärförmågan närmare Sverige genom landets västliga landsgräns och Arktis (Svenska Regeringen, 2022). Sverige som stat känner igen ett återkommande och kontinuerligt hotfullt beteende från Ryssland som landet helt enkelt inte kan samspela med då de nationella värderingarna skiljer sig åt. I överläggningen (2022) framställs det hur Sverige anser att det bilaterala samspelet med Finland är av hög värdering. Konstruktivismen förespråkar samspel med länder som värdesätter samma samhällsetiska och politiska faktorer, som tydliggörs i den senare svenska deklARATIONEN;

”Vi har tagit steget att söka Natomedlemskap hand i hand med Finland, vår närmaste partner. Den kris som vi nu genomlever har visat hur nära våra två länder

står varandra och hur beroende den enas säkerhet är av den andras” (Ann Linde, 2022).

På samma sätt värderas andra västerländska bilaterala samarbeten inom säkerhetspolitiken, som exempelvis Frankrike, Storbritannien och framför allt USA. Med ett Nato-medlemskap finns det chans att dessa samspel förbättras, då den inhemska identiteten bevaras bäst genom samspel med flera aktörer. Det understryks i överläggningen (2022) i hur Sverige vill ta ännu ett steg i samspelet med USA som västerländsk stormakt. Vilket är ytterligare en tydlighet i hur viktigt det är utifrån konstruktivismen att endast ha samspelthet med västvärlden, vilket skapar den anmärkningsbara inkludering av västvärlden som ett ”vi” och Rysslands fiendtlighet och de som inte fördömt invasionen som ett ”dem”.

Sammanfattningsvis visar alltså konstruktivismen med det empiriska materialet som underlag på att mina hypotetiska indikatorer har en viss överensstämmelse med de faktiska. Frågeställningen kan svaras på till en viss mån, där de fundamentala förhållandena till Nato-ansökan går att finna i att länderna vill upprätthålla den inhemska identiteten på bästa sätt. Rysslands auktoritäras beteende motsätter sig ländernas demokratiska inhemska traditioner som präglar identiteten. Finland och Sveriges drivkraft till att bli en viktig beståndsdel av den västerländska civilisationen inom utrikes- och säkerhetspolitiken resulterade i att länderna tydligt grupperat sig med resterande Västvärlden. Det är utifrån konstruktivismen bakomliggande anledningar till ländernas handlingsagerande i frågan.

4.4 Analysschema 2

Materialet som använts i uppsatsen är utvalt för att representera både finskt och svenskt utrikespolitiskt material, därav presenteras faktiska utfall utifrån respektive land för att tydliggöra om underlaget skiljer sig åt eller liknar varandra. Med schemat kan kopplingen mellan ländernas definition av utrikespolitisk förändring och teoriernas differentiella förklaringar till Nato-anslutningen dras. Tillsammans med sammanfattade teoretiska synvinklar på förändring i utrikespolitiken lyfts mina egna hypotetiska indikatorer som ställs mot de faktiska utfallen som identifierades i materialet. På så sätt visas vad det finns för stöd för att förklaringarna kan vara giltiga i respektive fall, och land. Med hjälp av analyschemat blir det likväl tydligare att ett finskt och svenskt Nato-medlemskap kan förklaras mer lättbegripligt utifrån ett liberalistiskt och realistiskt perspektiv, än utifrån ett konstruktivistiskt. Som nämnt i samband med frågeställningarna ville jag med det empiriska materialet undersöka om och vilka teorier som klarade av att täcka fallen och förklara de bakomliggande anledningarna. Det blir med ovanstående resultat tydligt att materialet inte fullt ut täcker de konstruktivistiska fundamentala förhållandena på ett likgiltigt sätt som med de andra teorierna.

Tabell 3: Analysschema 2

	Liberalismen	Realismen	Konstruktivismen
Utrikespolitisk förändring	Inrikespolitisk maktförskjutning, opinionsförändringar	Förändrad maktbalans Andra staters militära upprustning som hotar	Staters förändring i handlingar, föreställningar och förväntningar

	<p>och skiften på ledarpositioner</p> <p>Avsaknad av demokrati och tillkomst av auktoritär nationalism</p>	<p>den nationella försvarskapaciteten</p>	<p>Vänner eller fiender, vi och dem-tänkande</p>
Hypotetiska indikatorer	<p>Rysslands agerande förändrar ländernas opinionsförhållningssätt till sakpolitiska frågor, eller där det behövs en förändring bland beslutsfattarna i form av ledarpositionsskifte</p> <p>Rysslands provocerade handling går emot ländernas ståndpunkter för fred och folkets politiska rättigheter och friheter</p> <p>Länderna vill ta del av samarbeten som i första hand består av demokratiska stater, då internationella samarbeten är det bästa sättet att upprätthålla säkerhet</p>	<p>Länderna behöver rusta upp den inhemska militärkapaciteten för att minska risken att bli utsatta för hot av Ryssland</p> <p>Rysslands agerande resulterar i att den internationella maktbalansen utmanas och kan komma att påverka den internationella stabiliteten</p> <p>Varje stat tar ansvar för sin egen överlevnad, upp till beslutsfattarna att anpassa sig till vad som händer på den internationella arenan för att upprätthålla nationell makt</p>	<p>Länderna upplever att Ryssland inte värderar eller prioriterar likasinnat och tar därför avstånd</p> <p>Ländernas identitet ska samköra med Västvärlden framför Öst</p> <p>”Vi mot dem” tänkande, vi:et inkluderar stater med liknande samspel, dem:et av fientliga stater som motsätter sig inhemska traditioner</p>
Utfall finskt material	<p>Opinionsförtydligande i och majoritetsbildning bland den inhemska befolkningen på grund av Rysslands invasion</p> <p>Ryssland angriper och kränker den finska förespråkade demokratin och dess frihet</p> <p>Rysslands invasion utmanar den internationella maktbalansen vilket</p>	<p>Finland känner behov av att upprusta sin militära kapacitet för att stå emot hot från Ryssland</p> <p>Finland anser att Rysslands agerande kan resultera i att den internationella maktbalansen utmanas och förändras, vilket i sin tur kan påverka den internationella stabiliteten som landet förespråkar</p>	<p>Finland upplever att Rysslands agerande motsäger landets värderingar och prioriteringar och tar därför avstånd</p> <p>Finland finner ingen samhörighet och liknande uppfattning om nationell identitet med Ryssland och vill därför inte samspele</p>

	<p>resulterar i att Finland vill säkerställa sin säkerhet genom organisationens samarbete</p>	<p>För att upprätthålla den nationella makten tog Finland beslutet att gå med i en militärallians för ökat skydd</p>	<p>Nordiskt ”vi” mot ryskt ”dem” tänkande där Finland samspelar med nordiska länder och samkör en gemensam identitet</p>
<p>Utfall svenskt material</p>	<p>Opinionsförändring och ledarpostsifte bland den inhemska befolkningen på grund av Rysslands invasion</p> <p>Den svenska förespråkade demokratins frihet och rättvisa kränks av Ryssland</p> <p>Rysslands invasion utmanar den internationella maktbalansen vilket resulterar i att Sverige vill säkerställa sin säkerhet genom organisationens samarbete</p>	<p>Sverige känner behov av att upprusta sin militära kapacitet och sitt försvar för att stå emot hot från Ryssland</p> <p>Sverige anser att Rysslands agerande kan resultera i att den internationella maktbalansen utmanas och förändras, vilket i sin tur kan påverka den internationella stabiliteten som landet förespråkar</p> <p>För att upprätthålla den nationella makten tog Sverige beslutet att gå med i en militärallians för ökat skydd</p>	<p>Sverige upplever att Rysslands agerande motsäger landets värderingar och prioriteringar och ser ingen mening för samspel</p> <p>Sverige har en förväntad föreställning av Rysslands provocerande beteende från tidigare händelser och tar därför avstånd</p> <p>Västerländsk tillhörighet genom samkörning av identitetsuppfattning med Västvärlden</p>

5. Avslutande diskussion och slutsats

Syftet med min studie var att utifrån ett förklarande perspektiv undersöka utrikespolitiska förändringar, mer specifikt de fundamentala förhållandena till varför Finland och Sverige valt att ansöka om Nato-medlemskap i samband med Rysslands invasion av Ukraina. Det gjordes utifrån de tre internationalpolitiska teorierna liberalism, realism och konstruktivism. Mer specifikt användes en mångfald av empiriskt material som nyttjades utifrån teoriernas differentiella perspektiv på utrikespolitisk förändring och med teoriernas överblick på hur en stat på bästa sätt upprätthåller en säker utrikes- och säkerhetspolitik. Materialet som användes för att besvara frågeställningarna var statliga policydokument i form av redogörelser, överläggningar och deklamationer, opinionsundersökningar från vardera landet samt kompletterande nyhetsartiklar med fokus på staternas inhemska politik. Till skillnad från tidigare befintlig forskning som undersökt definitionerna av utrikes- och säkerhetspolitik samt ett alternativt framtida Nato-medlemskap för Finland och Sverige har denna undersökning bidragit med förståelsen av utrikespolitiska förändringar. Begreppsförklaringen har senare i sin tur med hjälp av teorierna undersökt medlemskapet utifrån ett förklarande perspektiv. Något som det fanns forskningsavsaknad av inom ämnesområdet.

Den sammanfattande bilden är att anledningarna bakom ansökningen skiljer sig beroende på vilken teori som uppskattas, samt att det finns en skillnad i vilken utsträckning teorierna kan förklara bakomliggande anledningar. Alla tre teorierna bidrar till att förklara men det är lättast att hitta stöd från realismen då det är centrala sammanhang som handlar om hot och behov av en säkerhetslösning. Likväl mättar det valda materialet en liberalistisk förklaring, där det utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv blir svårare att hitta fullödiga förklaringar och kan inte ge ett lika tillförlitligt svar som hos de andra teorierna. Den tydligaste differensen mellan teoriernas fundamentala förklaringar är de olika fokusområdena inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Inom liberalismen är det individen och individens samspel på det internationella planet som är den viktigaste komponenten, medan i realismen är det staten och dess intressen. Konstruktivismen är det identitetsuppfattningen av både statliga och icke-statliga aktörer och bevarandet av nationell praxis. Eftersom teoriernas faktorer i slutändan är följderna på handlingar för ökad säkerhet vilket resultat visar på blir det enklast att förklara ländernas agerande i en teoretisk kombination. Teorierna bör därför användas som kompletterande förklaringsfaktorer snarare än konkurrerande. Många samhällen idag driver sin utrikes- och säkerhetspolitik med endast en teori i baktanke men med en kompletterande bild som tillvägagångssättet kan den internationella säkerhetspolitiken tas framåt på bästa vis

Analysschemat från resultatdelen underlättar förståelsen för teoriernas fundamentala förhållanden till varför Finland och Sverige valt att skicka in en Nato-ansökan. De valda politiska teorierna skiljer sig till en viss del när det kommer till vilka de bakomliggande faktorerna är gällande staternas agerande, men i generella drag skapar de en någorlunda gemensam omfattning kring vilka de fundamentala förhållandena faktiskt är. Finland och Sverige har som undersökningen understryker ett nära samarbete och haft i flera decennier. Det är därför inte förvånande att de teoretiska slutsatserna överensstämmer mellan länderna, då ansökningen om medlemskap var en kollektiv sådan. Med hänsyn till liberalismen ansökte Finland om medlemskap i Nato på grund av majoritetsbildningen i opinionen, samt för att säkerhet upprätthålls bäst genom samarbeten. Sverige ansökan grundar sig i den nationella opinionsförändring samt ledarpositionsskiftet, och likväl som i Finland utökandet av möjligheter för bättre säkerhetspolitik i form av samarbete. Med hänsyn till realismen ansökte

Finland och Sverige om en Nato-anslutning baserat på vad som ger bäst förutsättningar för statens överlevnad, för att få en starkare militärkapacitet och för att Rysslands agerande resulterat i en möjlig stormaktsförändring. Med hänsyn till konstruktivismen ansökte Finland och Sverige om medlemskap i Nato för att det identifieras som ett samspel mellan stater med likartade normer, värderingar och förutsättningar som prioriteras högt. Utifrån ett finskt perspektiv också för att få en mer nordisk identitet tillsammans med Sverige, och utifrån ett svenskt perspektiv för att säkerställa den västerländska civilisationen.

Med vetskap om vilka anledningar som prioriteras utifrån de olika politiska teorierna vet vi nu att det skapas en tydligare vision av varför Finland och Sverige ansökt om att gå med i organisationen. Med utgångspunkt från politiska teorier som värdesätter differentiella faktorer utvidgas förståndet att det inte endast finns en självklar anledning till att en ansökan blev aktuell. Med återkoppling till teorin om utrikespolitisk förändring definieras begreppet intellektuellt i den mån att tidigare forskning förstås. Med det sagt innebär resultatet att utrikespolitiska förändringar kan ta plats i samhället under kris-eller krigssituationer som påverkar staters handlingsageranden att någon typ av omställning krävs för att tillförsäkra pålitlig varaktighet. Ländernas beslutsfattande att utföra handlingen att sannolikt lämna ställningsantagandet i alliansfrihet har resulterat i att ny historia håller på att skrivas, där utfallet ännu inte är ristat i sten.

I skrivande stund är Finland och Sveriges Nato-ansökan ännu inte godkänd, och kan komma att vara under anslutningsprocess under en längre tid. Det hade därför varit intressant i vidare forskning att undersöka det faktiska medlemskapet och dess funktion. Nato är en organisation som inte endast präglas av demokratiska stater, likväl hade det därför varit tänkvärt att undersöka konsekvensen av samarbetet mellan demokratier och auktoritära stater. Ett tydligt exempel blir Turkiet, och en fråga i sig hade kunnat vara hur blir det när ett land använder internationella samarbeten som ett maktmedel? Turkiet har visat starkt motstånd till att Sverige ska ansluta till Nato, således inte staten förhåller sig till diktaturen och deras önskemål med fördel. Det blir därmed intressant att se vad staten är villig att uppoffra, samt hur långt Turkiet kan gå med sina begär utan att bli ifrågasatta av resterande stater i organisationen. Finns det en tendens att Sverige ändrar lagar för att få sin ansökan godkänd? En annan problemformulering inom forskningsområdet är om Finland och Sverige blir medlemmar i Nato, hur ska försvarsanslagen disponeras på bästa sätt? Medlemsstater i organisationen behöver ha ett försvarsanslag på hela 2 % av BNP, där Finland inte ligger långt ifrån, men Sverige har en procentenhet på endast 1,3 i dagsläget. Det betyder att en ökad upprustning behövs, vad som kan vara intressant att undersöka blir därför vad som ska finansiera försvarsanslagen och hur det disponeras på bästa sätt? Det finns flera frågor som går att utveckla i ett kommande sammanhang, som är ett tydligt exempel på vidare forskning inom problemområdet.

Referenser

- Arter, David (2022). From Finlandisation and post-Finlandisation to the end of Finlandisation? Finland's road to a NATO application. *European security*. DOI: 10.1080/09662839.2022.2113062
- Bjereld, Ulf and Demker, Marie (1995) *Utrikespolitiken som slagfält*. Stockholm: Nerenius & Santérus Förlag.
- Biscop, S. (2018). EU-NATO relations: a long-term perspective. *Nação e Defesa*.
- Blavoukos, S., & Bourantonis, D. (2014). Identifying parameters of foreign policy change: An eclectic approach. *Cooperation and conflict*, 49(4), 483–500.
- Boréus, Kristina, and Göran Bergström. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*. Studentlitteratur, 2012.
- Boréus, Kristina & Kohl, Sebastian, *Innehållsanalys i Textens mening och makt* 2018, s. 49 - 52.
- Brommesson, D. (2010). Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation. *Cooperation and Conflict*, 45(2), 224-244.
- Draženović, I., Kunovac, M., & Pripuzić, D. (2018). Dynamics and determinants of emigration: the case of Croatia and the experience of new EU member states. *Public Sector Economics*, 42(4), 415-447.
- Duffield, J. S. (2018). Alliances. In *Security Studies* (pp. 267-281). Routledge.
- Devine, K. (2011). Neutrality and the development of the European Union's common security and defence policy: Compatible or competing? 334–369. [https://doi.org/DOI: 10.1177/0010836711416958](https://doi.org/DOI:10.1177/0010836711416958)
- Eriksson, J., & Newlove-Eriksson, L. M. (2021). Theorizing technology and international relations: prevailing perspectives and new horizons. In *Technology and International Relations* (pp. 3-22). Edward Elgar Publishing.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann; Wängnerud, Lena. (2017) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5:e upplagan. Wolters Kluwer: Visby.
- Europeiska rådet (2022). Hämtad 10/11–22 (lägga in länken här)
- Forsberg, T., & Vaahtoranta, T. (2001). Inside the EU, outside NATO: Paradoxes of Finland's and Sweden's post-neutrality. *European Security*, 10(1), 68–93.
- Finska statsrådet, 2022. Redogörelse om förändringar i den säkerhetspolitiska miljön. Hämtad 27/11–22.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164001/VN_2022_19.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Gustavsson, J. (1999). How should we study foreign policy change? *Cooperation and Conflict*, 34 (1), 73–95

Hagström, Linus (2022). Sveriges väg mot Nato, kantad av identitetspolitik och bristfällig analys. *Kosmopolis*.

Hurd, Ian. "Constructivism". Kapitel 17 i *The Oxford Handbook of International Relations*, Reus-Smit, Christian och Snidal, Duncan, sid. 301. New York: Oxford University Press inc., 2008.

Hough, Peter (2013). *Understanding global security*. Third edition. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

John, B., Steve, S., & Patricia, O. (2011). The globalization of world politics: an introduction to international relations.

Lemay-Hébert, Nicolas (2014). *Research on Liberal Peacebuilding*. Academic Foresights. No. 12. [Elektronisk].

Lucarelli, Sonia (2002). *Peace and Democracy: the rediscovered link. The EU, NATO and the European System of Liberal-Democratic Security Communities*. NATO Euro-Atlantic Partnership Council Individual Research Fellowships 2000-2002 Programme. Final Report. [Elektronisk].

Möller, U., & Bjereld, U. (2010). From Nordic neutrals to post-neutral Europeans: Differences in Finnish and Swedish policy transformation. *Cooperation and conflict*, 45(4), 363-386

Möller, U., & Bjereld, U. (2010). From Nordic neutrals to post-neutral Europeans: Differences in Finnish and Swedish policy transformation. *Cooperation and conflict*, 45(4), 363-386.

Newbrander, David R (2000). *Liberal Peace: A Dyad of Democracy and Economic Interdependence, Grounded in Agent Desires. The Monitor*. [Elektronisk].

Nelsson, K. (4 maj 2022) Debatt: Snabbt skifte om svenskt NATO-medlemskap. *Dagens Industri*. <https://www.di.se/debatt/debatt-snabbt-skifte-om-svenskt-nato-medlemskap/>

Ojanen, Hanna, ed. (2003) *Neutrality and Non-Alignment in Europe Today*. FIIA Report 6. Helsinki: Finnish Institute of International Affairs.

Regeringskansliet, 2022. Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige. Hämtad 27/11-22.

https://www.regeringen.se/49a4b7/contentassets/b33a04c7ad954881ad6a571dc8553dbe/ett-forsamrat-sakerhetspolitiskt-lage---konsekvenser-for-sverige_webb.pdf

Richmond, Oliver P. (2008). *Peace in international relations*. London: Routledge

Rynning, S., & Schmitt, O. (2018). Alliances. In *The Oxford handbook of international security* (pp. 653-667). Oxford University Press.

Seagle, A. N. (2008). *Why Do States Join Military Alliances?: The Case of Romania* (Doctoral dissertation, Virginia Tech).

Sheehan 2022 Sheehan, M. (2022). International security. In *International Security*. Lynne Rienner Publishers.

Snyder, G. H. (1991). Alliances, balance, and stability. *International Organization*, 45(1), 121–142.

Socialdemokraterna (u.å.). Magdalena Andersson, *Socialdemokraternas ordförande*. Hämtad 20/12–22. <https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/magdalena-andersson>

Sundholm, M. (9 maj 2022) Alla tiders rekord för Natostöd hos Finlands folk: 76 procent säger ja i Yles enkät. *Yle*. <https://svenska.yle.fi/a/7-10016286>

Svenska Yle (20 april 2022). *Riksdagen tar ställning till Nato – det här sa partierna i en historisk första debatt*. <https://svenska.yle.fi/a/7-10015606>

SVT Nyheter (30 april 2022). *Lista: Svenskt Natomedlemskap – så tycker partierna*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lista-svenskt-natomedlemskap-sa-tycker-partierna>

Swedish Government (2022b) Regeringens deklARATION vid den extra utrikespolitiska debatten, i riksdagen 10 juni 2022. URL: <https://www.regeringen.se/tal/2022/06/utrikesdeklarationen-2022/>

Swedish Government (2022a). Regeringens deklARATION vid 2022 års utrikespolitiska debatt, i riksdagen onsdagen den 16 februari 2022. URL: <https://www.regeringen.se/491b26/globalassets/regeringen/dokument/utrikesdepartementet/utrikesdeklarationen-2022.pdf> (accessed August 19, 2022).

Wendt, Alexander. "Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics." I *International Organization*, Vol. 46, No. 2, sid. 391-425. The MIT Press, 1992.

Wieslander, Anna (2022) "The Hultqvist doctrine" – Swedish security and defense policy after the Russian annexation of Crimea. *Defense Studies* 22(1): 35-59.